

KATARZYNA LEŚKIEWICZ

Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością – wybrane aspekty prawne

1. Regulacja prawa żywnościowego obejmuje, oprócz żywności, również wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością¹. Podlegają jej wszelkie wyroby, takie jak: opakowania, butelki z plastiku lub szkła, tusze drukarskie stosowane do oznaczania etykiet żywności, które choćby potencjalnie mogą mieć kontakt z żywnością, a na skutek kontaktu z nią mogą one powodować zmiany w jej składzie. Dlatego ustawodawca nakazuje, by wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością były wystarczająco obojętne, tak aby nie powodowały przenikania do żywności substancji w ilościach, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz wywoływać niemożliwe do przyjęcia zmiany w składzie takiej żywności lub pogorszenie jej cech organoleptycznych.

Wśród wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ustawodawca wyróżnia szczególne kategorie – materiały i wyroby o tak zwanej funkcji aktywnej lub inteligentnej², które mogą uwalniać substancje czynne ze swego składu opakowaniowego. Ocena zagrożeń

¹ Rozporządzenie (WE) nr 1935/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z 27 października 2004 r. w sprawie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz uchylające dyrektywy 80/590/EWG i 89/109/EWG, Dz. Urz. UE L 338 z 13 listopada 2004 r. (dalej jako: rozporządzenie nr 1935/2004); rozporządzenie Komisji (WE) nr 10/2011 z 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością, Dz. Urz. L 012, 15/01/2011 P. 0001-0089 (dalej jako: rozporządzenie nr 10/2011).

² Rozporządzenie Komisji (WE) nr 450/2009 z 29 maja 2009 r. w sprawie aktywnych i inteligentnych materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, Dz. Urz. UE L 135/3 z 30 maja 2009 r. (dalej jako: rozporządzenie nr 450/2009).

płynących z interakcji różnych substancji wchodzących w skład materiałów lub wyrobów podlega zarządzaniu ryzykiem na etapie włączania danej substancji do wspólnotowego wykazu, co jednak nie eliminuje ryzyka dla konsumenta. Innowacyjne procesy produkcyjne zmierzają w kierunku ograniczania wytwarzania odpadów opakowaniowych przez poszukiwanie materiałów biodegradowalnych, choćby z surowców pochodzenia roślinnego, co z kolei ma istotne znaczenie dla ochrony środowiska. Wśród najbardziej pomysłowych opakowań do żywności są nawet takie, które nadają się do spożycia przez ludzi³.

W literaturze wielokrotnie podejmowano tematykę wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością⁴. Szczególnym zainteresowaniem cieszy się problematyka stosowania opakowań i gospodarowanie odpadami opakowaniowymi⁵. Wśród opracowań prawniczych należy wskazać kilka publikacji, w tym obcojęzycznych⁶, jednak w żadnej z nich nie poruszono aspektów prawnych wpływu wyrobów i materiałów na jakość i bezpieczeństwo żywności oraz odpowiedzialność podmiotów działających na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Przedmiotem rozważań prawniczych były bowiem kwestie związane z kontrolą urzędową obejmującą wspomniane materiały i wyroby⁷, ogólna charakterystyka przepisów prawa⁸ lub kwestie włączania do

³ W Brazylii sieć „Bob” stosuje jadalne opakowania do hamburgerów, zob. www.geekweek.pl.

⁴ Hibernując żywność, *Packaging Polska* 06/2011, s. 21 i n.

⁵ M. Górski, K. Rynkiewicz, *Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych*, Warszawa 2009; H. Żakowska, *Nowe kierunki produkcji opakowań*, „Przemysł Spożywczy” 2012, nr 2, s. 44 i n.; W. Kozak, *Opakowania dla mleka i jego przetworów*, „Przemysł Spożywczy” 2011, nr 4, s. 37; N. Czaja-Jagielska, M. Ankiel-Homa, *Opakowania do żywności – tendencje we wzornictwie*, „Przemysł Spożywczy” 2011, nr 2, s. 46; M. Bohdan, *Opakowania giętkie – nowe materiały i rozwiązania*, „Przemysł Spożywczy” 2010, nr 7/8, s. 68 i n.; M. Cierach, A. Bilicka, *Nowe techniki pakowania mięsa i przetworów mięsnych*, „Przemysł Spożywczy” 2010, nr 7/8, s. 62 i n.; W. Kozak, R. Cierpiszewski, *Opakowania inteligentne*, „Przemysł Spożywczy” 2010, nr 3, s. 36 i n.; I. Przetaczek-Rożnowska, *Opakowania żywności do ogrzewania w kuchenkach mikrofalowych*, „Przemysł Spożywczy” 2010, nr 1, s. 40.

⁶ L. Gonzales Vaque, *La sentencia „Microban”: el TG de la UE anula, a petición de particulares, una decisión della Comisión relative alla non inclusion del triclosan en la lista del los aditivos para los materiales destinados a entrar en contacto con los alimentos*, „Rivista di Diritto Alimentare” 2012, nr 2.

⁷ P. Wojciechowski, *Wspólnotowy model urzędowej kontroli żywności*, Warszawa 2008.

⁸ M. Korzycka-Iwanow, *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Warszawa 2007; K. Ćwiek-Ludwicka, *Aktywne i inteligentne opakowania żywności – przepisy prawne*, „Przemysł Spożywczy” 2010, nr 1, s. 34 i n.

wspólnotowego wykazu substancji mogących znaleźć zastosowanie do wyrobów i materiałów oraz zarządzanie ryzykiem⁹.

Za podjęciem tematyki określonej w tytule artykułu przemawia kilka względów, wśród których na uwagę zasługują ochrona konsumenta oraz ochrona środowiska. Gdy chodzi o te pierwsze, oczywiste jest, że prawo żywnościowe reguluje nie tylko produkcję żywności. Zakres prawa żywnościowego doskonale oddaje niepisana formuła „od pola do stołu”, która wskazuje, jak daleko sięgają przepisy w tej dziedzinie. Ustawodawca zainteresowany jest bezpieczeństwem żywności w całym jej łańcuchu produkcyjnym, na wszystkich etapach, co oddaje także szeroka definicja żywności w rozporządzeniu nr 178/2002¹⁰. W świetle tej definicji niemalże każda substancja lub produkt nadająca się do spożycia przez ludzi lub do tego celu przeznaczona, poza wyraźnym wyłączeniem zawartym w tym rozporządzeniu, może, a nawet powinna, być traktowana jako żywność.

Szerokie ujęcie normatywne żywności wydaje się niezbędnym zabiegiem z punktu widzenia realizacji celów prawa żywnościowego – w tym zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia człowieka oraz interesów konsumentów. Regulacja prawna dotycząca stosowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością może wpływać na poziom bezpieczeństwa żywności. Ocenie pod względem bezpieczeństwa na etapie zarządzania ryzykiem i podejmowania decyzji podlegają przede wszystkim właściwości toksyczne i skala migracji substancji mających znaleźć zastosowanie w materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością¹¹.

Wskazuje się, że opakowania pełnią funkcję ochronną, marketingową¹². Ochrona w przypadku żywności wiąże się z zapewnieniem nienaruszalności jej stanu, zanim dotrze ona do konsumenta finalnego. Na przykład mleko zapakowane w nieprzezroczystych kartonikach traci podczas przechowywania mniejszą ilość witaminy B2 (ryboflawiny), wrażliwej na

⁹ K. Ćwiek-Ludwicka, H. Półtorak, M. Pawlicka, *Rola EFSA w systemie zarządzania ryzykiem w odniesieniu do materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością*, „Roczniki Państwowego Zakładu Higieny” 2009, nr 4, s. 311 i n.

¹⁰ Rozporządzenie (WE) nr 178/2002 Parlamentu Europejskiego i Rady z 28 stycznia 2002 r. ustanawiającego ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołującego Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiającego procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz. Urz. UE L 31 z 1 lutego 2002 r., s. 1 (dalej jako: rozporządzenie nr 178/2002).

¹¹ Zob. K. Ćwiek-Ludwicka, H. Półtorak, M. Pawlicka, op. cit., s. 312.

¹² M. Górski, K. Rynkiewicz, op. cit., s. 15.

światło słoneczne, w przypadku zaś zastosowanie opakowań próżniowych do pakowania kawy czy przypraw zmniejsza kontakt produktu z powietrzem i przedłuża okres jego świeżości oraz bezpiecznego stosowania¹³. Wyroby i materiały mające kontakt z żywnością służą więc zabezpieczeniu żywności – odpowiednio do rodzaju materiału lub wyrobu (butelka, opakowanie foliowe).

Należy dodać, że z punktu widzenia konsumenta inteligentne systemy opakowaniowe dostarczają informacji na temat stanu żywności¹⁴, zatem pomagają mu w dokonaniu świadomego wyboru¹⁵. Generalną zasadą prawa żywnościowego jest bowiem zapewnienie konsumentom możliwości świadomego wyboru w kwestii spożywanej przez nich żywności i uniemożliwienie jakichkolwiek praktyk, które mogłyby ich wprowadzić w błąd¹⁶.

Wytwarzanie i stosowanie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością jest doniosłe w skutkach dla środowiska naturalnego. W produkcji opakowań czy butelek dąży się nieustannie do ograniczenia wykorzystania substancji niebezpiecznych, zmniejszenia ich masy, a z powodu emisji gazów cieplarnianych oraz zmniejszanie się zasobów ropy naftowej poszukuje się nowych rozwiązań przyjaznych dla środowiska¹⁷. W szczególności zwraca się uwagę na opakowania o wysokim wskaźniku *carbon footprint* i jednocześnie podkreśla walory opakowań z surowców odnawialnych (np. tzw. butelek PET – *Plant Bottle*) stworzonych przez Coca-Colę¹⁸. Innowacyjne pomysły zmierzają ku wykorzysta-

¹³ *Co nowego w dziedzinie opakowań żywności*, „Współczesna Żywność” 2012, nr 6, www.eufic.org/article/pl.

¹⁴ Zob. pkt 14 preambuły Rozporządzenia nr 450/2009.

¹⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 z 25 października 2011 r. w sprawie przekazywania konsumentom informacji na temat żywności, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1924/2006 i (WE) nr 1925/2006 oraz uchylenia dyrektywy Komisji nr 87/250/EWG, dyrektywy Rady nr 90/496/EWG, dyrektywy Komisji nr 1999/10/WE, dyrektywy nr 2000/13/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektyw Komisji nr 2002/67/WE i 2008/5/WE oraz rozporządzenia Komisji (WE) nr 608/2004, Dz. Urz. UE L 304/18 z 22 listopada 2011 r. (dalej: jako rozporządzenie nr 1169/2011).

¹⁶ Rozporządzenie nr 178/2002; rozporządzenie nr 1169/2011.

¹⁷ H. Żakowska, op. cit., s. 44.

¹⁸ Ibidem, s. 45. Autorka wskazuje, że: „butelki PlantBottle produkowane są z tworzywa PET uzyskanego z kwasu tereftalowego (70%) oraz glikolu jednoetylenowego (30%). Kwas tereftalowy otrzymuje się podczas przetwórstwa ropy naftowej, natomiast glikol – z alkoholu etylowego w wyniku fermentacji wielocukrów roślinnych. Tworzywo z poużytkowych butelek PlantBottle nadaje się do recyklingu materiałowego i butelki takie mogą być zbierane razem z innymi butelkami z PET”.

niu do produkcji opakowań również takich surowców, jak rolnicze produkty uboczne w postaci obierek od ziemniaków czy skórek pomarańczy¹⁹.

Wytwarzanie i stosowanie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością wiąże się z obowiązkami po stronie podmiotów działających na rynku takich materiałów i wyrobów jako wytwórców odpadów, posiadaczy odpadów. W tym zakresie zasady postępowania określa ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z 11 maja 2001 r.²⁰ Producenci materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością odpowiadają zatem także za dochowanie wymogów ochrony środowiska, stosownie do zasady zrównoważonego rozwoju.

Z prawnego punktu widzenia stosowanie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością może mieć znaczenie zwłaszcza na trzech polach. Przede wszystkim wiąże się z bezpieczeństwem żywności, w tym zdrowia i życia konsumentów, a także jakości żywności. Mówi się nawet, że opakowanie stało się „warunkiem zachowania jakości towarów, dostrzega się także silne związki między jakością opakowań i możliwością zachowania żywności”²¹. Konsekwencje prawne ewentualnych naruszeń wymogów dotyczących bezpieczeństwa żywności przez materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością przejawiają się w sferze odpowiedzialności podmiotów działających na rynku materiałów i wyrobów. Trzecia, niezależna od poprzednich kwestia to skutki dla środowiska naturalnego wynikające z wytwarzania i stosowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Ramy artykułu nie pozwalają na całościową analizę zagadnień związanych z materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, dlatego rozważania będą ogniskowały się przede wszystkim na dwóch pierwszych wskazanych wątkach. Zatem celem niniejszych rozważań jest próba odpowiedzi na pytanie, jakie są skutki podlegania prawu żywnościowemu materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością dla podmiotów działających na rynku tych produktów (producentów opakowań, podmiotów stosujących opakowania). Odpowiedź na tak postawione pytanie wymaga analizy pojęć prawnych związanych ze wskazaną materią, gdyż determinują one zarówno krąg podmiotów, jak i przedmiot regulacji prawnej obejmującej materiały i wyroby przeznaczone

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z 11 maja 2001 r., Dz. U. 2001, Nr 63, poz. 638 ze zm. (dalej jako: ustawa o opakowaniach).

²¹ Cytuję za: M. Górski, K. Rynkiewicz, op. cit., s. 13 i n.

czone do kontaktu z żywnością. Struktura rozważań została podporządkowana tak określonymu celowi.

2. Zgodnie z przyjętą zasadą wszelkie materiały lub wyroby przeznaczone do bezpośredniego lub pośredniego kontaktu z żywnością muszą być wystarczająco obojętne, aby nie powodować przenikania do żywności substancji w ilościach, które mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka oraz powodować niemożliwe do przyjęcia zmiany w składzie takiej żywności lub pogorszenie jej cech organoleptycznych²². Tymczasem, jak pokazują przykłady z praktyki stosowania materiałów i wyrobów zawierających niektóre substancje, takie wypadki się zdarzały²³.

Rozporządzenie nr 1935/2004 pozwala wyróżnić zwłaszcza (choć nie wyłącznie) dwie grupy materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością: pierwszą – aktywne materiały i wyroby do kontaktu z żywnością, oraz drugą – inteligentne materiały i wyroby do kontaktu z żywnością²⁴. Pierwsza grupa – według rozporządzenia nr 1935/2004 – ma służyć aktywnemu zachowywaniu lub poprawie stanu żywności i nie jest obojętna. Pozostałe wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością mają charakter tradycyjny, dlatego nie mieszczą się we wskazanych szczególnych kategoriach wyrobów i materiałów (np. beczki drewniane, z których właściwości aromatyczne uwalniają się do produktu – wina).

Aktywne materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oznaczają w myśl definicji rozporządzenia nr 1935/2004: „materiały i wyroby, których zadaniem jest przedłużenie okresu przydatności do sprzedaży lub też zachowanie lub poprawa stanu opakowanej żywności. Ze względu na ich naturę przewidziano w nich obecność składników, które mogą uwalniać substancje do opakowanej żywności lub jej otoczenia, lub też je absorbować”²⁵. Pojęcie „aktywnych materiałów i wyrobów” występuje także w rozporządzeniu nr 450/2009 i oznacza ono materiały i wyroby, których zadaniem jest przedłużenie okresu przydatności do sprzedaży lub też zachowanie lub poprawa stanu opakowanej żywności; zostały celowo zaprojektowane w taki sposób, aby zawarte w nich składniki uwalniały substancje do opakowanej żywności lub jej otoczenia, lub też je absorbowały”²⁶.

²² Pkt 3 preambuły rozporządzenia nr 1935/2004.

²³ K. Ćwiek-Ludwicka, H. Półtorak, M. Pawlicka, op. cit., s. 312.

²⁴ Pkt 4 preambuły rozporządzenia nr 1935/2004 oraz rozporządzenie nr 450/2009.

²⁵ Art. 2 ust. 2 lit. a) rozporządzenia nr 1935/2004.

²⁶ Art. 3 lit. a) rozporządzenia nr 450/2009.

Obie definicje wydają się zbieżne, poza tym, że w drugiej ustawodawca uwzględnił celowość przenikania z opakowania substancji do opakowanej żywności lub jej otoczenia, co znaczy, że funkcja przedłużania przydatności do sprzedaży materiałów i wyrobów aktywnych może polegać właśnie na uwalnianiu substancji do żywności. Aktywne materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością mogą jednak wpływać na zmianę składu lub cech organoleptycznych żywności wyłącznie w sytuacji, gdy zmiany te są zgodne z właściwymi przepisami prawa dotyczącymi dodatków do żywności²⁷.

Natomiast druga grupa wyrobów i materiałów przeznaczona została do monitorowania stanu żywności. Wedle definicji legalnej inteligentne materiały i wyroby do kontaktu z żywnością oznaczają „materiały i wyroby, które monitorują stan opakowanej żywności lub jej otoczenia”²⁸. W tym wypadku rozporządzenie nr 450/2009 powtarza wręcz definicję materiałów i wyrobów inteligentnych z rozporządzenia nr 1935/2004. Wskazane tu materiały i wyroby bywają określane mianem „indykatorowych”²⁹, ze względu na swoją funkcję „wskazującą”.

Wspomnianej regulacji prawnej podlegają te materiały i wyroby, których kontakt z żywnością ma charakter zarówno pośredni, jak i bezpośredni. Wszystkie materiały i wyroby, w tym te, które można zaliczyć do grupy aktywnych i inteligentnych, muszą być wytwarzane zgodnie z dobrą praktyką produkcyjną³⁰, tak aby w normalnych lub możliwych do przewidzenia warunkach użytkowania nie dochodziło do migracji ich składników do żywności w ilościach stanowiących zagrożenie dla zdrowia człowieka lub powodujących niemożliwe do przyjęcia zmiany w składzie żywności lub pogorszenie jej cech organoleptycznych³¹.

Warunki stosowania danej substancji określa zezwolenie Komisji, poprzedzone oceną naukową Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia. Gdy dojdzie do wydania konkretnego zezwolenia na stosowanie określonej w nim substancji, każdy podmiot działający na rynku, stosujący dozwoloną substancję lub też zawierające ją materiały lub wyroby, jest

²⁷ Pkt 5 preambuły rozporządzenia nr 1935/2004.

²⁸ Art. 2 ust. 2 lit. b) rozporządzenia nr 1935/2004.

²⁹ Zob. www.opakownia.com.pl.

³⁰ Rozporządzenie Komisji (WE) nr 2023/2006 z 22 grudnia 2006 r. w sprawie dobrej praktyki produkcyjnej w odniesieniu do materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, Dz. Urz. UE L 384/75 z 29 grudnia 2006 r. (dalej jako: rozporządzenie nr 2023/2006).

³¹ Art. 3 ust. 1 rozporządzenia nr 1935/2004.

obowiązany do przestrzegania warunków oraz ograniczeń wynikających z danego zezwolenia. Natomiast każdy z wymienionych podmiotów ma obowiązek przekazania Komisji wszelkich nowych informacji naukowych lub technicznych, które mogą wpływać na ocenę bezpieczeństwa stosowania substancji, objętej wspomnianym zezwoleniem, dla zdrowia człowieka. Stosownie do sytuacji Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności i Żywnienia może dokonać przeglądu takiej oceny³².

Sposób znakowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością podlega szczególnej regulacji prawnej – rozporządzenia nr 1935/2004. Ustawodawca wymaga, by każdy wyrób lub materiał o przeznaczeniu „do kontaktu z żywnością” nosił właśnie takie określenie przeznaczenia, zanim produkt (wyrób lub materiał) będzie miał kontakt z żywnością lub szczególne wskazówki dotyczące ich używania, a jeśli jest to konieczne, specjalne zalecenia, których należy przestrzegać w celu ich bezpiecznego i właściwego używania. Rozporządzenie nr 1935/2004 podaje przykłady takich oznaczeń, jak: „ekspres do kawy”, „butelka do wina”, „łyżka do zupy”. Ustawodawca wskazuje także, kiedy wymagany jest symbol, którego wzór zawiera załącznik II do rozporządzenia nr 1935/2004. Niezależnie od powyższego wyrób lub materiał musi zostać oznaczony nazwą lub nazwą handlową oraz zawsze winien nosić adres lub informację o siedzibie producenta, przetwórcy lub sprzedawcy odpowiedzialnego za wprowadzenie ich do obrotu i mającego siedzibę we Wspólnocie³³.

Z kolei aktywne materiały i wyroby powinny zawierać określenie dopuszczalnego zastosowania oraz inne istotne informacje (rozporządzenie nr 1935/2004 wskazuje przykłady istotnych informacji: nazwa i ilość substancji uwalnianych przez aktywny składnik), umożliwiające podmiotom działającym na rynku żywności, stosującym te materiały i wyroby, przestrzeganie innych, odpowiednich przepisów wspólnotowych lub w razie ich braku krajowych przepisów mających zastosowanie do żywności, w tym także przepisów dotyczących znakowania żywności).

Wszystkie wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością podlegają zasadzie śledzenia, umożliwiającej szybką identyfikację ścieżki produktu i podmiotu odpowiedzialnego za produkt. Zasada śledzenia znajduje zastosowanie na wszystkich etapach postępowania „w celu ułatwienia procesu kontroli”, „wycofywania wadliwych produktów z rynku”, „udzielania informacji konsumentom” oraz „przypisania odpowiedzialności”³⁴.

³² Art. 11 rozporządzenia nr 1935/2004.

³³ Art. 15 ust. 1 rozporządzenia nr 1935/2004.

³⁴ Art. 17 rozporządzenia nr 1935/2004.

3. Niektóre kwestie dotyczące materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością reguluje ustawa o towarach paczkowanych z 7 maja 2009 r.³⁵ Ustawa ta określa zasady paczkowania produktów przeznaczonych do wprowadzenia do obrotu w opakowaniach i oznaczania towarów paczkowanych znakiem „e” oraz zasady produkcji butelek miarowych i oznaczania ich znakiem „3” (odwrócony epsilon). Jednakże ustawa nie narusza przepisów odrębnych dotyczących produktów, opakowań i warunków ich wprowadzania do obrotu³⁶. Ustawa o towarach paczkowanych nie odwołuje się do kwestii wykorzystywania ich do żywności. Wspomniana ustawa reguluje bowiem wybrane zagadnienia w zakresie stosowania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, jakimi są opakowania produktów, w tym butelki. Przepisy rozporządzeń nr 1935/2004 oraz 450/2009 mają charakter szczególny w stosunku do wspomnianej ustawy – w zakresie, w jakim opakowania w rozumieniu ustawy o towarach paczkowanych są materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Należy mieć na uwadze, że kwestie dotyczące wymogów zdrowotnych oraz higieny materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością reguluje także ustawa o bezpieczeństwie żywności i żywienia z 25 sierpnia 2006 r.³⁷ Ustawa ta definiuje, dla przykładu, pojęcie opakowanego środka spożywczego, które oznacza: „określoną ilość środka spożywczego przeznaczoną w takiej postaci dla konsumenta finalnego lub do zakładu żywienia zbiorowego, umieszczoną w opakowaniu, przed oferowaniem konsumentowi lub do zakładu żywienia zbiorowego w taki sposób, że zmiana zawartości jest niemożliwa bez otwarcia lub zmiany tego opakowania, bez względu na to, czy opakowanie obejmuje cały środek spożywczy lub jego część”³⁸.

Jednocześnie należy podkreślić, że przywołane pojęcie opakowanego środka spożywczego określone w ustawie o bezpieczeństwie żywności nie jest tożsame z pojęciem towaru paczkowanego, które występuje w ustawie o towarach paczkowanych. Ta ostatnia bowiem wprowadza „własne” pojęcia prawne (w tym m.in. pojęcie towaru paczkowanego, podmiotu paczkującego, zlecającego paczkowanie, paczkującego na

³⁵ Ustawa o towarach paczkowanych z 7 maja 2009 r., Dz. U. 2009, Nr 91, poz. 740 ze zm. (dalej jako: ustawa o towarach paczkowanych).

³⁶ Art. 1 ust. 1 oraz 3 ustawy o towarach paczkowanych.

³⁷ Ustawa z 26 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, t.jedn.: Dz. U. 2010, Nr 136, poz. 914 ze zm. (dalej jako: ustawa o bezpieczeństwie żywności).

³⁸ Art. 3 ust. 3 pkt 19 ustawy o bezpieczeństwie żywności.

zlecenie, produktu oraz paczkowania). W szczególności przedmiotem regulacji tej ustawy są zasady stosowania butelek miarowych oraz stosowanie znaku „e”.

Towar paczkowany według ustawy o towarach paczkowanych oznacza „produkt umieszczony w opakowaniu jednostkowym dowolnego rodzaju, którego ilość nominalna, jednakowa dla całej partii, odmierzona bez udziału nabywcy, nieprzekraczająca 50 kg lub 50 l, nie może zostać zmieniona bez naruszenia opakowania”³⁹. Z kolei przez pojęcie produktu rozumieć należy produkt w rozumieniu ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów z 12 grudnia 2003 r.⁴⁰ Należy jednak w tym miejscu zaznaczyć, że ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów może mieć zastosowanie do żywności, o ile nie zachodzą przesłanki określone w art. 2 tej ustawy.

Pojęcie towaru paczkowanego ma niewątpliwie szerszy zakres przedmiotowy, gdyż obejmuje wiele produktów, nie tylko żywność. Granice tego pojęcia prawnego wyznacza jednak kryterium ilościowe – wagowe produktu, którego przekroczenie powoduje, że towar nie może zostać zakwalifikowany do kategorii towaru paczkowanego w rozumieniu wspomnianej ustawy o towarach paczkowanych. Wspólnym mianownikiem dwóch porównywanych pojęć prawnych (towaru paczkowanego i opakowanego środka spożywczego) jest zakaz zmiany zawartości – naruszenia opakowania, z tym zastrzeżeniem, że w przypadku towaru paczkowanego ustawodawca akcentuje zakaz zmiany ilości, natomiast w zakresie opakowanego środka spożywczego chodzi o zmianę zawartości opakowania „jako takiej”. Ponadto obie definicje odwołują się do terminu „opakowanie”, którego znaczenia nie definiują przepisy prawa żywnościowego.

Według ustawy o towarach paczkowanych termin opakowanie oznacza opakowanie w rozumieniu art. 3 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych. Pojęcie opakowania oznacza według tejże ustawy „wyroby wykonane z jakichkolwiek materiałów, przeznaczone do przechowywania, ochrony, przewozu, dostarczania lub prezentacji wszelkich produktów, od surowców do towarów przetworzonych, a także części opakowań i elementy pomocnicze połączone z opakowaniami i przeznaczone do tego samego celu co dane opakowanie”. Ponie-

³⁹ Art. 2 pkt 1 ustawy o towarach paczkowanych.

⁴⁰ Ustawa z 12 grudnia 2003 r. o ogólnym bezpieczeństwie produktów, Dz. U. Nr 229, poz. 2275 ze zm. (dalej jako: ustawa o ogólnym bezpieczeństwie produktów).

waż, jak wspomniano, przepisy prawa żywnościowego nie wprowadzają żadnej szczególnej definicji „opakowania”, należy przyjąć, że rozumienie tego pojęcia na potrzeby regulacji prawnożywnościowej będzie takie samo, jak w świetle ustawy o opakowaniach. W istocie swojej opakowania stanowić będą wyrób przeznaczony do kontaktu z żywnością według rozporządzenia nr 1935/2004.

4. W świetle rozporządzenia nr 1935/2004 należy stwierdzić, że pojęcie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oddziela od produktu żywnościowego bardzo cienka granica, do jakiej możliwa jest migracja składników pochodzących z materiałów i wyrobów do żywności, w ilościach, które mogłyby stanowić zagrożenie dla zdrowia człowieka lub powodować niemożliwe do przyjęcia zmiany w składzie żywności lub pogorszenie jej cech organoleptycznych. Granica ta stanowi jednocześnie przestrzeń, na której odbywa się wspomniany kontakt pośredni lub bezpośredni między żywnością i materiałami oraz wyrobami do tego kontaktu przeznaczonymi.

Warto w tym miejscu także wspomnieć, że ustawodawca dopuszcza, by inteligentne systemy były umieszczane na zewnętrznej powierzchni opakowania i były oddzielone od żywności tak zwaną barierą funkcjonalną. Bariera funkcjonalna ma służyć jako tarcza zapobiegająca migracji substancji spoza bariery do żywności. Samo pojęcie bariery funkcjonalnej oznacza barierę składającą się z jednej lub więcej warstw materiałów do kontaktu z żywnością, które gwarantują, że końcowy materiał lub wyrób spełnia wymogi określone w art. 3 rozporządzenia nr 1935/2004 oraz w rozporządzeniu nr 450/2009⁴¹. Natomiast do produkcji wspomnianej bariery funkcjonalnej możliwe jest wykorzystywanie substancji, na stosowanie których nie udzielono zezwolenia, pod warunkiem, że spełniają one określone kryteria, a ich migracja pozostaje poniżej określonej granicy wykrywalności.

Kategorię takich produktów, jak materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, odróżnia od pozostałych produktów właśnie przeznaczenie do kontaktu z żywnością, a nadto szczególne funkcje, jakie przypisane są konkretnym rodzajom materiałów i wyrobów („aktywne”, „inteligentne”). Jednocześnie, nie sposób abstrahować od możliwego dopuszczalnego przez ustawodawcę składu materiałów i wyrobów przezna-

⁴¹ Art. 3 lit. d) rozporządzenia nr 450/2009.

czonych do kontaktu z żywnością, który musi być zgodny między innymi z właściwymi przepisami o dodatkach do żywności. Substancje mogące migrować, przenikać z wyrobów i materiałów do żywności stają się bowiem jej częścią i przynajmniej w tej części objętej wspomnianymi procesami spełnienie wymogów prawa żywnościowego jest niezbędne, by nie doszło do przekroczenia wspomnianej granicy.

Oczywiste jest, że wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością – jak sama ich nazwa wskazuje – nie można zakwalifikować do żywności w rozumieniu rozporządzenia nr 178/2002. Wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością są bowiem produktami pochodzącymi raczej z produkcji przemysłowej. Nie znaczy to jednak, że nie ich z żywnością nie łączy, poza owym bezpośrednim lub pośrednim kontaktem z żywnością. Ponieważ mogą one posiadać substancje nadające się do spożycia przez ludzi lub do tego celu przeznaczone, które uwalniają się do żywności, a zatem w świetle definicji żywności uregulowanej w rozporządzeniu nr 178/2002, formalnie rzecz biorąc, mogą posiadać pewne właściwości żywności lub co najmniej dodatków do żywności.

Wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością są więc produktami o specyficznym mieszanym charakterze – w części z pogranicza produktów przemysłowych i żywnościowych. Z racji tego, że w kombinacji składu wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością występuje element „żywnościowy”, jak też ze względu na przeznaczenie, produkt ten podlega reżimowi prawa żywnościowego. Z powodu niepowtarzalnych cech, które posiadają materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością, wyroby i materiały te wydają się produktami *sui generis* w świetle prawa żywnościowego niemającymi odpowiedników.

Analogiczne relacje można zidentyfikować na styku przepisów prawa żywnościowego regulujących wymogi, jakie muszą spełniać wyroby i materiały przeznaczone do kontaktu z żywnością i przepisami o opakowaniach, o paczkowaniu, o ogólnym bezpieczeństwie produktów. Te pierwsze mają na względzie „zapewnienie wysokiego poziomu ochrony zdrowia człowieka oraz interesów konsumentów”⁴². Pozostałe przepisy mają przede wszystkim znaczenie dla zapewnienia wymogów ochrony środowiska (w zakresie choćby gospodarką odpadami opakowaniowymi), jak też w kwestii ogólnych wymagań dotyczących bezpieczeństwa produktów, obowiązków producentów i dystrybutorów w zakresie bezpieczeństwa

⁴² Art. 1 ust. 1 rozporządzenia nr 1935/2004.

produktów oraz zasad i trybu sprawowania nadzoru w celu zapewnienia bezpieczeństwa produktów wprowadzanych na rynek⁴³. Można zatem stwierdzić, że regulacja prawna wyrobów i materiałów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stanowi wyraz związków między prawem żywnościowym a przepisami regulującymi wytwarzanie i wprowadzanie na rynek produktów przemysłowych. Należy zaznaczyć jednak, że związki te dają się bliżej zidentyfikować zwłaszcza na takich polach, jak odpowiedzialność producenta za bezpieczeństwo produktu oraz spełnianie wymogów ochrony środowiska.

5. Gdy chodzi o odpowiedzialność związaną z wytwarzaniem i stosowaniem materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, wskazać należy w pierwszej kolejności, kto podlega przepisom regulującym odpowiedzialność prawną w powyższym zakresie. Według rozporządzenia nr 1935/2004 jest to podmiot działający na rynku, czyli osoby fizyczne lub prawne odpowiedzialne za spełnienie wymogów określonych w wymienionym rozporządzeniu. Nadto ustawa o bezpieczeństwie żywności definiuje pojęcie „zakładu działającego na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością”, przez co rozumieć należy „przedsiębiorstwo” w znaczeniu nadanym rozporządzeniem nr 1935/2004: przedsiębiorstwo publiczne lub prywatne prowadzące jakąkolwiek działalność zarobkową lub niezarobkową związaną z dowolnym etapem produkcji, przetwarzania lub dystrybucji materiałów i wyrobów.

Znaczy to, że odpowiedzialność za spełnienie wymogów określonych przepisami o materiałach i wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością ponosić będzie każdy, kto uczestniczy w jakimkolwiek etapie produkcji, przetwarzania lub dystrybucji materiałów i wyrobów. Zakres podmiotowy obejmuje zatem także sprzedawców materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, a nie tylko ich producentów. W szczególności odpowiedzialność wspomnianych podmiotów rozciąga się na wymogi stosowania dobrej praktyki produkcyjnej, podlegającej przepisom rozporządzenia nr 2023/2006, jak też ustawie o bezpieczeństwie żywności, ustawie o towarach paczkowanych czy ustawie o opakowaniach.

W świetle ustawy o towarach paczkowanych nie bez znaczenia pozostaje to, w jakim charakterze działa dany podmiot. Jak wspomniano, ustawa wyróżnia poszczególne czynności i podmioty związane z paczko-

⁴³ Art. 1 ustawy o ogólnym bezpieczeństwie produktów.

waniem, co znaczy, że odpowiedzialność danego podmiotu kształtować się obędzie odpowiednio do tych czynności i „rol”. I tak, „paczkujący” – przedsiębiorca w rozumieniu art. 4 ustawy z 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴⁴, który paczkuje produkty na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wprowadza towar paczkowany do obrotu, będzie sam ponosił odpowiedzialność za własne działania związane z czynnościami wykonywanymi na podstawie ustawy. Z kolei „zlecający paczkowanie” – przedsiębiorca, który zleca paczkowanie produktu innemu podmiotowi i wprowadza towar paczkowany do obrotu, jako paczkujący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będzie ponosił odpowiedzialność za spełnienie wymogów ustawy jako podmiot określany przez ustawodawcę jako „paczkujący”. Natomiast „paczkujący na zlecenie” to przedsiębiorca, który paczkuje produkty na zlecenie i przekazuje towary paczkowane zlecającemu paczkowanie.

Zgodnie z ustawą o towarach paczkowanych, paczkujący, importer, sprowadzający albo zlecający paczkowanie są odpowiedzialni za to, aby towar paczkowany spełniał wymagania określone w ustawie, w szczególności za zapewnienie, że ilość rzeczywista odpowiada ilości nominalnej podanej na opakowaniu jednostkowym. Jednocześnie ustawa o towarach paczkowanych zakłada, że towar paczkowany uznaje się za spełniający powyższe wymagania, jeżeli wynik kontroli partii, do której należy, przeprowadzonej z zastosowaniem metody referencyjnej lub metody o skuteczności co najmniej takiej samej jak skuteczność metody referencyjnej, jest pozytywny⁴⁵.

Nadto wszystkie trzy wymienione podmioty odpowiadają za zorganizowanie i przeprowadzenie kontroli wewnętrznej ilości towaru paczkowanego. Natomiast sprowadzający lub importer są odpowiedzialni za zorganizowanie i przeprowadzenie kontroli wewnętrznej ilości towaru paczkowanego, chyba że towar paczkowany był wcześniej paczkowany lub wprowadzony do obrotu na terytorium państwa – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym, zgodnie z przepisami obowiązującymi w tym państwie⁴⁶.

Ustawodawca dopuszcza, by „paczkujący na zlecenie” na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej ze „zlecającym paczkowanie”,

⁴⁴ Ustawa o swobodzie działalności gospodarczej z 2 lipca 2004 r., Dz. U. 2007, Nr 155, poz. 1095 ze zm. (dalej jako: ustawa o swobodzie działalności gospodarczej).

⁴⁵ Art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o towarach paczkowanych.

⁴⁶ Art. 9 ust. 1 i 2 ustawy o towarach paczkowanych.

„sprowadzającym” lub „importerem” „przejął odpowiedzialność” za zorganizowanie i przeprowadzenie kontroli wewnętrznej ilości towaru paczkowanego⁴⁷. Ustawodawca nie wyjaśnia wprost, jakie są konsekwencje prawne owego „przejęcia odpowiedzialności”, poza tym, że taka czynność może nastąpić na podstawie umowy w formie pisemnej. Należy przy tym zauważyć, że w myśl art. 36 ustawy o towarach paczkowanych: „Kto, będąc odpowiedzialnym za działalność produkcyjną lub kontrolę wewnętrzną, nie przestrzega obowiązków wynikających z przyjętego systemu kontroli wewnętrznej butelek miarowych lub prowadzi wymaganą dokumentację tego systemu niezetelnie, podlega karze grzywny do 1.000 złotych”. Natomiast postępowanie w tych sprawach (m.in. o wymieniony czyn następuje) w trybie przepisów ustawy z 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia (Dz. U. 2008, Nr 133, poz. 848, Nr 214, poz. 1344 i Nr 237, poz. 1651)⁴⁸.

Wracając zatem do kwestii „przejęcia odpowiedzialności” przez paczkującego na zlecenie, pojawia się pytanie, jaki skutek prawny wywierać może zawarcie umowy o „przejęcie odpowiedzialności” dla zlecającego paczkowanie. W szczególności chodzi o to, czy zawierając taką umowę, zlecający paczkowanie może uwolnić się całkowicie od odpowiedzialności za spełnienie wskazanych wyżej wymogów, czy jednak umowa taka wywrze wyłącznie skutki w sferze cywilnoprawnej, prawnie zaś odpowiedzialnym za spełnienie przedmiotowych wymogów ustawowych pozostanie zlecający paczkowanie, a ewentualnie w razie ziszczenia się przesłanek ponoszenia odpowiedzialności za czyn wskazany w art. 36 ustawy o towarach paczkowanych będzie on mógł dochodzić na drodze cywilnej roszczeń z zawartej umowy o przejęcie odpowiedzialności od paczkującego na zlecenie.

Jeśli przyjąć, że właściwa byłaby możliwość wskazana w poprzednim zdaniu, to rozważenia wymaga to, za co w istocie pozostawałby odpowiedzialny paczkujący na zlecenie, skoro i tak w świetle ustawy o towarach paczkowanych to zlecający paczkowanie ponosiłby odpowiedzialność za spełnienie wymogów określonych tą ustawą. W szczególności chodzi o obowiązki uregulowane w art. 18 ustawy o towarach paczkowanych w zakresie dokumentowania kontroli wewnętrznych ilości towaru paczkowanego. Kontrola wewnętrzna musi bowiem przebiegać w taki sposób, aby możliwe było sprawdzenie przez organy administracji miar czasu i miejsca

⁴⁷ Art. 9 ust. 3 ustawy o towarach paczkowanych.

⁴⁸ Art. 37 ustawy o towarach paczkowanych.

przeprowadzenia tych kontroli, wielkości sprawdzanej partii i pobranej próbki oraz wyników badania próbki wraz z określeniem, czy stwierdzony ewentualnie błąd nie przekracza dopuszczalnej wartości i czy dana partia spełnia kryteria dopuszczalności wprowadzenia do obrotu.

Dla udzielenia odpowiedzi na sformułowane powyżej pytanie istotne jest to, że wspomniane obowiązki ustawodawca wyłączył w odniesieniu do „zlecającego paczkowanie”, jeżeli obowiązki określone w tych przepisach, na podstawie umowy zawartej w formie pisemnej, wykonuje „paczkujący na zlecenie”. W takim przypadku ustawa o towarach paczkowanych stanowi, że zobowiązanym do wykonywania tych obowiązków jest „paczkujący na zlecenie”. Rozwiązanie to nasuwać może wniosek, że w istocie umowa o przejęcie odpowiedzialności pomiędzy zlecającym paczkowanie a paczkującym na zlecenie jest czynnością prawną wywołującą nie tylko skutki w sferze cywilnoprawnej, lecz także w sferze odpowiedzialności o charakterze administracyjno-karnym, choćby w kontekście art. 36 ustawy o towarach paczkowanych.

Naturalnie, niefortunne wydaje się sformułowanie „przejęcie odpowiedzialności”. W istocie taka terminologia nie odpowiada Kodeksowi cywilnemu, który zna choćby umowę o przelew wierzytelności, umowy związane ze zmianą wierzyciela lub dłużnika czy umowę o przystąpienie do długu. Zawsze jednak przedmiot takiej umowy mieści się w sferze cywilnoprawnej (wierzytelności bądź długi będące przedmiotem obrotu mają charakter cywilny). Natomiast w przypadku opisanym powyżej mamy do czynienia z odpowiedzialnością związaną z niewykonaniem obowiązków o charakterze administracyjnym. Tymczasem, jak się wydaje, ustawodawca, jakby unikając zwrotu „przejęcie obowiązków”, wskazał, że paczkujący na zlecenie „może przejąć odpowiedzialność”, co jest możliwe za sprawą przepisu ustawy o towarach paczkowanych, który na to pozwala. Jednocześnie podkreślić należy, że ustawodawca nie ogranicza odpowiedzialności do jakiejś konkretnej sfery (np. cywilnej). Dlatego, jak się wydaje, ustawodawca dopuścił „więcej” od przejęcia obowiązków: dopuścił przejęcie odpowiedzialności na podstawie umowy. Jednakże odpowiedzialność może mieć znacznie szerszy zasięg i znaczenie niż tylko w ramach ustawy o towarach paczkowanych – może właśnie sięgać sfery cywilnej.

Oczywiście podmioty działające na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością ponoszą także odpowiedzialność uregulowaną w ustawie o bezpieczeństwie żywności za wprowadzanie do obrotu materiałów i wyrobów niespełniających wymogów art. 3

rozporządzenia nr 1935/2004, a także zawierających substancje niedopuszczone do obrotu, niewłaściwie oznakowane lub też za nieprzestrzeganie dobrych praktyk produkcyjnych⁴⁹.

Jeżeli chodzi o odpowiedzialność cywilnoprawną, to podmioty działające na rynku materiałów i wyrobów mogą ponosić odpowiedzialność cywilną za produkt niebezpieczny uregulowaną w Kodeksie cywilnym. Ustawa o bezpieczeństwie żywności w art. 95 stanowi zwłaszcza, że w przypadku szkody wyrządzonej przez środki spożywcze odpowiedzialność za szkodę ponosi podmiot działający na rynku spożywczym. W istocie podmiot działający na rynku materiałów i wyrobów, ponieważ jest odpowiedzialny za spełnienie wymogów prawa żywnościowego (choćby rozporządzenia nr 1935/2004 oraz ustawy o bezpieczeństwie żywności), spełnia także przesłanki definicji podmiotu działającego na rynku spożywczym określonej w art. 3 pkt 3 rozporządzenia nr 178/2002.

Wniosek płynący z tych rozwiązań prawnych jest taki, że prawo żywnościowe rozciąga się także na wytwórców produktów przemysłowych w zakresie, w jakim produkty te są materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością – mają kontakt z żywnością lub są do tego przeznaczone, lub można oczekiwać, że wejdą w kontakt lub nastąpi migracja ich składników do żywności⁵⁰. Zaznaczyć trzeba, że w przypadku materiałów i wyrobów, w których stosuje się substancje podlegające regulacji prawnej dotyczącej dodatków do żywności (zwłaszcza wyroby i materiały aktywne), implikują również obowiązki w zakresie określonym dla dodatków do żywności, substancji dopuszczonych do stosowania w zakresie materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Ciągłe jednak chodzi o konieczność spełniania „wymogów prawa żywnościowego”, o których mowa w definicji podmiotu działającego na rynku spożywczym.

W tym miejscu warto podkreślić, że rozporządzenie nr 1935/2004 stanowi w art. 11 ust. 6, iż udzielenie zezwolenia nie ma wpływu na ogólną odpowiedzialność cywilną i karną podmiotu działającego na rynku, dotyczącą substancji objętej tym zezwoleniem lub też materiału albo wyrobu zawierającego tę substancję, a także żywności mającej kontakt z takim materiałem lub wyrobem⁵¹. Powoduje to, że podmiot taki nie zwolni się

⁴⁹ Art. 100 ust. 1 pkt 13 oraz 14 oraz rozdział 2 ustawy o bezpieczeństwie żywności.

⁵⁰ Art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 1935/2004.

⁵¹ Por. Wyrok ETS w sprawie T-262/10, mającej za przedmiot skargę o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji nr 2010/169/UE z 19 marca 2010 r. dotyczącej niewłączenia 2,4,4'-trichloro-2'-hydroksydifenyleteru do unijnego wykazu dodatków, które mogą być

z odpowiedzialności ani karnej, ani cywilnej, powołując się na zezwolenie właściwe dla danej substancji, której używa, a więc mimo że produkt we wskazanym zakresie będzie spełniał wymogi prawa.

6. Powyższe rozważania upoważniają do sformułowania kilku wniosków podsumowujących. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością są szczególną kategorią produktów pochodzenia przemysłowego dopuszczonych do stosowania w końcowej fazie łańcucha produkcji żywności – na etapie jej wprowadzania na rynek. Powoduje to, że stosowanie materiałów oraz wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością podlega prawu żywnościowemu, co świadczy o szerokim przedmiocie regulacji tej dziedziny. Prawo żywnościowe we wskazanym zakresie obejmuje podmioty wytwarzające produkty przemysłowe. Ustawodawcę interesuje to, w jaki sposób producenci materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością zapewniają ochronę żywności przed niepożądanymi substancjami mogącymi do niej przenikać, dopuszczając sytuacje zamierzonego uwalniania z opakowań substancji do żywności (aktywne). Rozwiązania prawne w sferze materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością są znaczące dla bezpieczeństwa i jakości żywności oraz zdrowia i życia konsumentów.

Ponadto nie ulega wątpliwości, że obok funkcji ochronnej, materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością pełnią funkcję informacyjną w prawie żywnościowym. Materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością są pewnego rodzaju ochronnym strojem, w jaki odziewa się żywność, by wprowadzić ją na rynek, i który to strój ze względu na swoje walory (niejednokrotnie estetyczne – kolor, wzornictwo itp.) determinuje wybór konsumenta. Jako forma prezentacji produktu na rynku, w tym polu marketingowym, wspomniane materiały i wyroby z punktu widzenia producenta są wizerunkiem produktu. Natomiast dla konsumenta są one źródłem informacji o produkcie. Ewidentnym tego przykładem są inteligentne opakowania.

Regulacja prawna poddana analizie w niniejszym artykule pozwala stwierdzić, że podmioty działające na rynku materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, mimo że w istocie swojej są to produkty przemysłowe, ponoszą odpowiedzialność za spełnienie wymogów

używane do wytwarzania materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu ze środkami spożywczymi na mocy dyrektywy nr 2002/72/WE (Dz. Urz. UE L 75, s. 25).

prawa żywnościowego odnoszących się do tych wyrobów i materiałów, zwłaszcza w zakresie stosowanych substancji i znakowania. Chodzi o odpowiedzialność określoną w przepisach o charakterze administracyjno-karnym ustawy o bezpieczeństwie żywności, jak też odpowiedzialność za produkt niebezpieczny uregulowaną w Kodeksie cywilnym. Ponieważ podmioty stosujące materiały i wyroby przeznaczone do kontaktu z żywnością podlegają również ogólnej regulacji związanej z wykonywaną działalnością, odpowiedzialność tych podmiotów regulowana jest także innymi przepisami (w tym ustawą o opakowaniach i ustawą o towarach paczkowanych), mającymi również zastosowanie w sferze produkcji żywności.

Również i te rozwiązania prawne pokazują, że prawo żywnościowe reguluje rozmaite procesy dotyczące żywności, wkraczając w sferę produkcji przemysłowej we wskazanym zakresie.

MATERIALS AND ARTICLES INTENDED TO COME IN CONTACT WITH FOOD – SELECTED LEGAL ASPECTS

S u m m a r y

Apart from food as such, food law also pertains to materials and articles that come in contact with food. It governs all types of material, including packaging, containers, glass or plastic bottles as well as printing ink used for labelling of foodstuffs, even if it may only potentially come in contact with food. Thus it is important to know how manufacturers of materials and articles intended for contact with food protect food from dangerous substances that may permeate into it accidentally, or through an intentional release of such substances into food. The authoress concludes that although materials and articles that come in contact with food belong to industrial goods, food law regulations must be accounted for and manufacturers. Likewise, the latter are also liable for complying with the requirements of food law that aims to protect consumers 'from the field to the table.'

I MATERIALI E GLI OGGETTI DESTINATI A VENIRE A CONTATTO CON I PRODOTTI ALIMENTARI – ASPETTI GIURIDICI SCELTI

R i a s s u n t o

La regolazione del diritto alimentare comprende, oltre al cibo, pure gli oggetti e i materiali destinati a venire a contatto con gli alimenti. Ad essa sono soggetti i prodotti di ogni tipo (p.es. imballaggi, bottiglie di plastica o di vetro, inchiostri di stampa) utilizzati per l'etichettatura alimentare, anche solo potenzialmente a contatto con gli alimenti. Il legislatore è interessato a sapere come i produttori dei materiali e degli oggetti destinati

a venire a contatto con gli alimenti riescono a proteggere il cibo contro le sostanze indesiderate capaci di penetrare negli alimenti, permettendo le situazioni di rilascio deliberato delle sostanze all'interno di quest'ultimi. L'autrice afferma nelle conclusioni che gli operatori del settore dei materiali e oggetti destinati a venire a contatto con gli alimenti, anche se in effetti sono prodotti industriali, sono responsabili di provvedere al soddisfacimento dei requisiti imposti dal diritto alimentare. Ciò dimostra che la regolazione del diritto alimentare è ampia, nell'approccio "dai campi alla tavola".